

Nært og langt unna

"Dette er ikke den tredje verden, den fattige, den utsugede. Dette er den fjerde verden, den som ingenting er".

Med disse ordene avrundet journalist Oddvar Munksgaard en artikkel i en av Fædrelandsvennens juleaviser i 1971.

Sammen med fotograf Trygve Skramstad hadde han vært i flyktingleiren Salt Lake i et sumpområde øst i India, og møtt mennesker på flukt fra krig som Bangladesh måtte betale for selvstendighet. Den kostet mer enn en halv million mennesker livet og drev flere enn 10 millioner på flukt.

"Mens vi var der, erklærte Indias statsminister Indira Gandhi krig. Alt var kaos og flyktingstrømmen var enorm. Det kom uendelige rekker til et område som fra før var overfylt av mennesker som var like fattige som dem selv", sier Trygve Skramstad 48 år senere.

Oddvar Munksgaard, som døde i 2007, minnet fotografen om at de ikke skulle rapportere om krigen. Deres fokus var flyktinger.

Rapportene, og hans mangeårige engasjement i årene som fulgte, skaffet skribenten udødelig heltestatus i den unge nasjonen i det sørøstlige Asia.

Først og fremst fordi historiene han og Skramstad fortalte i tekst og bilder, traff sørlendinger i både hjerte og ryggmarg. De sådde noen frø som førte til en kjedereaksjon uten like, hva norsk bistand angår.

Åtte år etter at artiklene sto på trykk, gjorde daværende ordfører Paul Otto Johnsen noe som ingen annen norsk ordfører hadde gjort før. Han undertegnet en vennskapsavtale sammen med en kollega i en by i et utviklingsland.

At byen ble Rajshahi i Bangladesh, har også noe med en katolsk prest fra Irland å gjøre.

Da Munksgaard og presten møttes i sumpområdet av en flyktningleir utenfor Calcutta i 1971, sa de takk for sist. De to hadde nemlig hilst på hverandre i en annen katastrofal sammenheng få år tidligere, i Biafra i Nigeria, der millioner av andre mennesker også måtte betale med sult og død fordi noen ville ha mer makt.

Den irske presten ba nordmennene med til en kvinne som holdt til i en kjeller i Calcutta. Derfra ledet hun hjelpeorganisasjonen Hvite engler. Hennes navn var Anjezë Gonxhe Bojaxhiu, bedre kjent som Moder Theresa. Det var der ideen til pengeinnsamling ble unnfanget.

På nyåret i 1972 dro Munksgaard og Skramstad tilbake til det sørlige Asia, denne gang over grensen til Bangladesh, landet som fikk selvstendighet fra Pakistan få måneder tidligere.

De to måtte finne ut hvordan pengene fra gavmilde avislesere skulle brukes.

Svaret kom via lederen for den nasjonale kirken, hans sekretær og broren til sekretæren.

Barnehospitalet ble reist i byen Rajshahi fordi broren til sekretæren, Dr. Malakar, var overlege ved et gammelt hospital i Rajshahi. Han fortalte om skrikende behov for en barneavdeling.

To og et halvt år senere dro Munksgaard og Skramstad sørøstover for tredje og siste gang. Nå for å skildre åpningen av den nye barneavdelingen.